

Лис Ю.С.

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ БЕЗПЕКОЮ ПРАЦІ ТА ОХОРОНОЮ ЗДОРОВ'Я ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

За даними робочого органу виконавчої дирекції Фонду соціального страхування України 2019 рік зареєстровано 6646 (з них 393 - смертельно) постраждалих від нещасних випадків на виробництві. За 2020 рік у порівнянні з 2019 роком кількість страхових нещасних випадків збільшилась на 51,3 % , а кількість смертельно травмованих осіб зменшилась на 4,1 % [1]. Аналіз розподілу кількості потерпілих від нещасних випадків, пов'язаних з різними галузями виробництва, за останні три роки показав, то галузь освіти знаходиться на дев'ятій, десятій позиції. Стосовно кількості постраждалих (складених актів) від нещасних випадків в галузі спостерігається тенденція зниження – на 13%, а кількість смертельно травмованих осіб за цей період навпаки збільшилась на 3,7%.

Древаль Ю. Д. та Сичікова Я. О. [2] розглядали травматизм в закладах освіти за учасниками виховного процесу, за місцем, де сталася подія. Серед основних причини травматизму в закладах освіти автори виділили недостатній облік стану здоров'я, відсутність медичного контролю й порушення лікарських вимог, організаційні недоліки при проведенні занять, недостатнє матеріально-технічне оснащення, суб'єктивні чинники, психофізіологічні причини, недостатній рівень виховної роботи, незадовільнений санітарно-гігієнічний стан залів і майданчиків, гіпокінезію.

Міжнародний стандарт ISO 45001:2018 передбачає виявлення небезпек та оцінку ризиків в галузі системи менеджменту охорони здоров'я та безпеки праці, базується на процесному підході, розглядає не лише ризики, а й можливості, враховує зацікавлені сторони. В основі функціонування системи менеджменту професійного здоров'я і безпеки лежить цикл Демінга - Шухарта (планування - виконання - перевірка - діяльність). У стандарті термін ризик визначається, як «вплив невизначеності», а ризик в області охорони здоров'я та безпеки праці, як «комбінація ймовірності виникнення небезпечної виробничої ситуації або впливу (ї) і серйозності травми або шкоди для здоров'я, які можуть бути викликані цією ситуацією або впливом (ями)».

Особливістю закладу вищої освіти є участь у процесі навчання працівників та студентів. Фактори ризику працівників закладу та учасників процесу навчання різняться, тому необхідно розглядати питання охорони здоров'я та безпеки праці для всіх учасників цього процесу. Відповідно до ISO 45001:2018 необхідно визначити ризики процесу навчання студентів та процесу діяльності працівників закладу, можливості в області охорони здоров'я та безпеки праці, розробити механізм здійснення необхідних дій щодо запобігання або зниження небажаних ефектів від існуючих ризиків, тим самим попередити травматизм та погіршення здоров'я працівників та студентів, забезпечити небезпечні, нешкідливі робочі місця.

Стосовно процесу навчання студентів та процесу діяльності працівників закладу необхідно розглядати ризики, пов'язані з:

- організаційним характером охорони праці (кількість випадків порушень вимог з охорони праці або період без встановлених таких порушень, наявність засобів індивідуального захисту, атестація робочих місць, повнота проведення);

- з інформацію стосовно умов праці (класи умов праці за результатами атестації); пов'язані із станомобладнання (технічні умови, тривалість експлуатації);
- із станом фактору «людський чинник» (кваліфікаційний рівень роботодавців і працівників, рівень компетентності, функціональний стан).

Для визначення стану фактору «людський чинник», рівня психофізіологічного стану, здоров'я можна використовувати тести, а саме, опитувальник для оцінки гострого розумового стомлення та гострого фізичного стомлення, тест «САН», для виявлення психічного напруження і стану тривожності - методика Спілбергера-Ханіна.

Стосовно діяльності викладача та визначення факторів ризику для здоров'я надасть інформацію опитувальник на «вигорання» МВІ, тест на професійний стрес. Серед методів діагностики функціонального стану як студентів, так і викладачів можливо застосовувати методи рефлексодіагностики (інтегральний метод оцінки функціонального стану) [3], діагностики фізичного розвитку, серцево - судинної та респіраторної, опорно-рухової та сенсорних систем, а саме, для оцінки функціонального стану системи кровообігу - проби Штанге та проби Генчі, для оцінки серцево-судинної системи - функціональна проба Руф'є, індекс Кердо.

В системі управління необхідно враховувати культуру безпеки на робочому місці, залучення всіх організаційних рівнів закладу шляхом навчання, урахування людського чинника, комунікації та організаційної культури, провідної ролі керівництва[4].

Література:

- Профілактика виробничого травматизму та професійних захворювань за 2020 рік/ Фонд соціального страхування України [Електронний ресурс].-Режим доступу:<http://www.fssu.gov.ua/fse/control/main/uk/publish/article/974800.jsessionid=A3F7D5E21B95173F2C16F9FE5CD510EA>
- Древаль Ю. Д. Аналіз стану виробничого травматизму в закладах освіти як основа для вдосконалення культури охорони праці/ Ю. Д. Древаль, Я. О. Сичікова // Педагогічні науки : зб. наук. пр.- Вип.1. - Бердянськ: ФО-П Ткачук О.В., 2016. С.72-81. <http://pedagogy.bdpu.org/wp-content/uploads/2016/10/14-4.pdf>
- Приборная реализация методов рефлексодиагностики и терапии (Накатани и Фоль)/ [Иванов В.Г., Панков Е.Я., Вязовский В.А., Иванов С.В.], Харьков, 1994.-189с.
- Богданова О. Культура безпеки: від гасла до дії/О. Богданова//Охорона праці. 2015. -№10. - С.12-15.